

comunica[ció]

entrevista

*“En aquesta nova etapa,
jo vull veure la botella mig plena,...
Cal que tothom respecte els convenis,
perquè si no tornarem a passar-ho malament.”*

*Empar Brisa,
Premi Narcís 2018*

Per Carles G^a Tormo i Sergi Mira

I- Conta'ns com van ser els teus començaments al teatre?

Com a molta gent, vaig començar amb 14 anys al teatre faller, a la Falla Vall de Laguar, que aleshores tenia molta qualitat. Jo feia sempre de mare, perquè ningú no volia eixir lletja o amb canes, però a mi tant em feia. Sempre m'ha agradat, a casa quan hi havia festa sempre em deien: “Amparín canta, Amparín balla”, feia el mono tot el que podia i més. Jo volia ser més cantant que actriu, però... Al principi ho féiem per entretenir'ns, però quan començà el concurs de la Junta Central Fallera hi anàvem amb força, i sempre que ens presentàvem ens portàvem premi i servidora quasi tots. Li llogàvem

“L'ombra del ciprer” | 1978

el vestuari i els decorats a Marzal, tots plens de pols. També vam fer "Memòries de la coentor" a les Salesianes, però la final va ser al Teatre Principal. Hi havia molta rivalitat amb Na Jordana, els preguntaven si es presentaven a obra curta o llarga, a drama o a comèdia, i cadascú es presentava a una, i així sempre guanyàvem les dues. En 1978 vam fer "L'ombra de ciprer", de Rafael Martí, que va ser la primera vegada que una falla es presentava amb càmera negra, el jurat estava bocabadat, però vam guanyar tots els premis. Ens contractaren a Gandia per actuar en les festes, tot el públic anava una mica begut i els actors del meu grup anaven un poc fumats, jo era l'única que anava de normal, en una escena un actor que feia de

policia no podia ni obrir la boca i jo li deia "vosté no vol preguntar-me res?", un altre va eixir amb un clavell en la bragueta, va ser un desastre, però el públic es va divertir molt. Després ens van agafar els millors actors de les falles i van crear la Companyia Estable, que no ens pagaven, però ens van donar barra lliure i aleshores vam acabar amb tota la beguda. Vam fer "Rosa rojas para mi", versió de Josep Lluís Sirera i "El inspector", un musical de Nikolai Gógol, al Teatre Escalante. A l'Ateneu férem "Los niños", de Diego Salvador. L'últim que vaig fer en teatre va ser una lectura de "Medea", d'Eurípides, versió de Gil Albers i dirigida per Juli Leal, a la Universitat.

Enmig d'una sessió de doblatge als estudis Akana

Empar a la Guia AAPV del 1996

Amb Olga Alamán, Paula Miralles, Lola Moltó, Isabel Requena i Empar Ferrer al curtmetratge "Ikal"

Amb Rafael Calatayud a la sèrie "Bon dia, bonica"

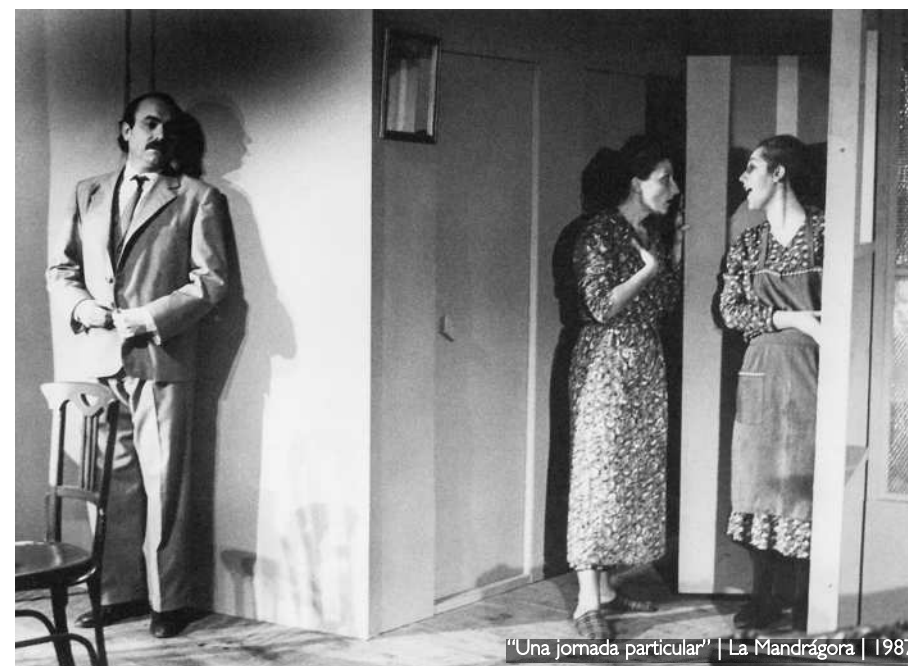

Al curtmetratge "Miniaturas", amb Empar Ferrer

2- I al doblatge i l'audiovisual?

A finals dels anys 80 jo cosia i també era auxiliar administrativa, estava treballant en un despatx de joieria i no m'agradava gens, però me'l vaig deixar perquè afortunadament va començar el doblatge i la publicitat. Lluís Miquel ens va cridar per a fer una prova a Tabalet, per a doblar una pel·lícula amb Ovidi Montllor. Allí vaig conèixer a tota la faràndula valenciana. Va coincidir amb que ma mare estava malalta, però m'ho podia organitzar per fer doblatge i cuidar-la fins que va faltar. A mi sempre m'haguera agradat ser "Xica Micalet", perquè les estime i les admire molt, perquè tot el que fan m'encanta, però em vaig quedar en "Xica Tabalet". Estic molt contenta del doblatge de la mare de "Yo Claudio", també del de Kathy Bates a "Primary colors" i el d'Ana Fernández a "Flor de Mayo".

Als 90 a vendre l'audiovisual per a TVV, primer vam rodar "Sainets" d'Escalante en el Teatre Talia, després "Hasta aquí llegó la riada" i "Benifotrem". "Herència de sang", per a mi va ser un luxe, perquè vaig aprendre molt de Juli Mira, Pilar Almeria, Josep Manel Casany, Rafa Calatayud,... Era una sèrie que es cuidava molt, hi havia temps per a donar-te els guions, després hem anat a pitjor. Va ser una llàstima perquè quan el meu personatge arrancava, que m'anaven a fusionar amb Juan Mandli, es va acabar. En la sèrie "Russafa 56", de Carles Mira, jo vaig fer el doblatge d'una actriu, però també vaig eixir físicament en un capítol i tenia una escena amb el personatge que jo doblava i aleshores Pilar Martínez va haver de doblar-me a mi. També eixia Rosita Amores, que va vindre a l'estudi amb 40.000 polseres fent soroll, volia posar-se unes ulleres per a llegir; unes altres per veure la pantalla i no hi havia manera. En "Un

viatge al Nadal", de Rafa Piquer, que feia de la màner alcohòlica del personatge d'Arturo Valls, va ser un rodatge molt divertit. L'ofici ha evolucionat molt a nivell actoral, fa temps que ens posarem les piles i encara que cada vegada ens aprenem més, sempre responem. Abans teníem més temps per a preparar-nos, això s'agrairia molt per a millorar, però en "Bon dia, bonica", no ens donava temps ni de mirar-nos.

3 - Amb quin dels papers que has interpretat et quedaries?

L'any 1987, la companyia La Mandrágora va montar "Una jornada particular", d'Ettore Scola, amb Voro Guzmán, dirigida per Juan Laparra, qui va pensar en mi per a fer d'Antonietta Tiberi, que és un personatge pre-

ciós, en la pel·lícula el feia Sofia Loren. La vam estrenar al Teatre Micalet i va tindre molt bones crítiques, fins i tot, Paco Sanchis ens va fer una entrevista per a Aitana (TVE – Comunitat Valenciana). Vaig gaudir moltíssim, però el decorat era molt gran i quan anàvem de bolo era molt pesat, perquè havien de carregar-lo tot nosaltres. Tampoc no hi havia cap subvenció i és una llàstima perquè La Mandrágora era un grup excel·lent, s'ho curaven molt. També vaig fer "Verónica", d'Ira Levin, que era un personatge d'una que estava mig boja.

4 - Com veus el nou panorama professional?

En aquesta nova etapa, jo vull veure la botella mig plena, crec que amb l'obertura de la nova

televisió veig a la gent jove molt preparada, és una meravella, cal estar il·lusionats per anar endavant, tot el sector junt. Cal que tothom respecte els convenis, perquè si no tornarem a passar-ho malament. Confie en què la nova televisió faci les coses bé i nosaltres respondrem. Cal que fomenti la nostra llengua i la nostra cultura, perquè un poble sense cultura, la identitat no perdura.

5- Vols afegir quelcom?

Vull afegir que el teatre republicà al Port de Sagunt el portava el meu avi, feien obres de Blasco Ibáñez i tots els dissabtes dormia al *cuartellillo*, però la Guardia Civil esperava que acabara l'obra. Jo no el vaig conèixer, però crec que això em fa influir molt.